

552. SUSTEREN 9,4 km – (14 km)

www.wandelgidslimburg.com
www.wandelgidszuidlimburg.com

Tijdens deze rustige en vlakke grenswandeling wandelt u door velden en bos naar het Duitse plaatsje Schalbruch. Dan over Duits grondgebied terug naar het IJzerenbos. Het laatste stuk gaat over smalle avontuurlijke en soms dichtbegroeide bospaadjes, doe dus altijd een lange broek aan. Bijna aan het eind van de wandeling kunt u als alternatief via het meest westelijke gelegen punt van Duitsland terug naar het Koffiehuis lopen. Onderweg staan genoeg zitbanken. Aan het eind is een fijn terras. U kunt deze wandeling combineren met wandeling 377 tot een lengte van 14 km.

Startadres: Koffiehuis Het IJzerenbos, Heerenstraat 3a Susteren.
Rechts naast het koffiehuis is een grote parkeerplaats.

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
10.2 km	2.05 uur	15 m	15 m

552. SUSTEREN 9,4 km – (14 km)

1. Met uw rug naar het café gaat u R. Aan de 3-sprong bij twee zitbanken en wandelknooppunt (wkp) 31 gaat u L (33) over de asfaltweg, die een veldweg wordt. Waar de veldweg bij oefenterrein van hondenvereniging naar links buigt, negeert u zijpad rechts. Aan de T-splitsing, met rechts het clublokaal van de hondenvereniging, gaat u L. Aan de kruising in Susteren gaat u R (Bosstraat). Aan de 4-sprong bij café “t Gemood loopt u RD (Rijdtstraat). Aan de volgende 4-sprong loopt u verder RD (Rijdtstraat). Bij huisnr. 92 gaat u bij verbodsborden R (Biezerdweg) en u verlaat de bebouwde kom van Zöstere. De weg maakt 2 haakse bochten. Bij wkp 39 loopt u RD (40) verder over de smalle asfaltweg/fietspad. (Even verder ziet u links vakantiepark Landgoed Hommelheide). Aan de 3-sprong bij wkp 40 gaat u L (7). Bij stenen brug buigt de weg naar links. Let op! Meteen na deze brug gaat u R over het graspad met rechts van u de Middelsgraaf.

(U kunt ook over het brede graspad aan de andere kant van de Middelsgraaf lopen. De Middelsgraaf is als ontwateringsgreppel gegraven in de 13^e en 14^e eeuw toen de veenmoerassen werden ontgonnen. De beek begint bij Schalbruch en is in 1950 genormaliseerd. Ze mondt in het buurtschap Ophoven (ten noorden van Dieteren) in de Geleenbeek uit).

Bij de houten brug loopt u RD over het brede graspad verder langs de beek

2. Bij de stenen brug gaat u R over de smalle asfaltweg met een eindje verder rechts van u de bosrand.

(Degene die deze wandeling combineert met wandeling 377, gaat hier RD over het graspad met rechts van u de beek. Ga nu verder bij **** in punt 2 van wandeling 377).

Aan de 3-sprong bij wkp 10, twee zitbanken en picknickbank gaat RD (12). Na 250 m bij picknickbank buigt de smalle asfaltweg naar rechts en u loopt het Ijzerbos binnen. Aan de 3-sprong bij wkp 12, zitbanken en schuilhut “Ijzerbosch” gaat u L (wit-rood) over de smalle asfaltweg.

(Op dit punt hangt in de winter rechts aan een boom een verzinkte emmer met de tekst Werner’s Eimer. In deze emmer zit rondom drie hazelnootstokken 6 kilo vetvoer en 3 kilo vers frituurvet. De drie stokken zijn met satéstokjes verbonden en vormen zo een trap voor de etende vogels. Werner uit het nabijgelegen Duitse plaatsje Schalbruch voorziet 3 maal per winter deze emmer van nieuw vet. Ook zorgt hij in de winter ervoor dat op diverse picknickbanken voer voor de

vogels ligt. De emmer is zeer geliefd bij o.a. koolmeesjes, zwartkopmezen, pimpelmezen, boomklevers, zanglijsters en spechten (groene en bonte). Deze vogelvoederplaats is dan ook bij vogelliefhebbers bekend en in de winter komt u hier regelmatig fotograferende vogelliefhebbers tegen. De schuilhut dient in de namiddag vaak als “praathuis”. Ouderen uit de Nederlandse en Duitse nabijgelegen plaatsen treffen zich hier en de laatste nieuwtjes worden uitgewisseld. Of er ook wel eens wordt gelogen is niet bekend).

Bij bord “Bundesgrenze” en wegwijzer buigt de smalle asfaltweg naar links en wordt een veldweg. (U loopt nu precies over de Nederlandse/Duitse grens). De veldweg buigt naar rechts. Aan de kruising bij zitbank gaat u RD. (U loopt hier door het natuurgebied Hohbruch). Aan de 4-sprong in het dorpje Schalbruch gaat u bij zitbank en verbodsbord R (Zu Den Benden) richting Isenbruch.

(Van 23 april 1949 tot 31 juli 1963 viel de gemeente Selfkant en daarmee ook Schalbruch onder Nederlands bestuur).

3. U verlaat meteen daarna de bebouwde kom en na 50 m gaat u L de veldweg omhoog. Bijna boven gaat u aan de 3-sprong RD. Aan de T-splitsing gaat u R over de brede veldweg. Aan de volgende T-splitsing gaat u R over de asfaltweg. (Links ziet u het dorp Isenbruch). Meteen daarna gaat u L over de veldweg, die een eindje verder door het bos loopt. Aan de 4-sprong gaat u R. Aan de kruising bij bord “Naturschutzgebiet” gaat u L over de veldweg met rechts van u een groot grasland/akker. Na 250 m bij zitbank buigt de veldweg naar links. Negeer breed grasbospad links en loop RD. 300 m verder, voorbij weilanden, passeert u links een stenen veldkruis met 2 zitbanken.

4. Na ruim 300 gaat u aan de 3-sprong RD langs de zitbank met rechts de bosstrook. Aan de volgende 3-sprong gaat u RD over het brede (gras)pad met rechts nog steeds de bosstrook. Aan de doorgaande weg gaat u R over het fietspad. Na 150 m bij wegwijzer en wegversmalling loopt u verder RD over fietspad.

(Als u hier L gaat, dan komt u achter de parkeerplaats bij het meest westelijke punt van Duitsland.

Hier staan infoborden, zitbanken, een lange overdekte zitbank en zelfs een toilet. Het meest westelijke puntje (Westzipfel) van Duitsland ligt hier op het grondgebied van het plaatsje Isenbruch.

Via het doodlopende planken -voetpad langs de Roode Beek komt u bij het meest westelijk gelegen punt van Duitsland. Het huis rechts achter de hoge haag, villa Haus Groevenkamp, is dus het meest westelijke staand huis van alle circa 30 miljoen Duitse huizen.

Duitsland heeft op de vier uiterste punten van haar land markeringspunten geplaatst. Deze zogenaamde "Zipfel" zijn toeristische trekpleisters. De noordelijkste plek in Duitsland ligt bij List op het eiland Sylt, het oostelijke ligt in Görlitz en het zuidelijkste in Oberstdorf).

150 m verder bij stenen grenspaal nr. 311 loopt u Nederland binnen en loopt u verder RD (Ijsstraat) over het fietspad.

Auteur: Jos Wlazlo

Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij de auteur. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.

(500 m verder passeert u rechts een kazenmat/oorlogsbunker. Zie infobord. De route volgend ziet u (afhankelijk van jaargetijde) voor u de tweelingtorens van de Sint Amelberga basiliek (11^e eeuw)).

Vlak daarna steekt u de voorrangsweg over en gaat u R over het twee richtingen fietspad. Na 300 m, einde twee richtingen fietspad, steekt u R via oversteekplaats de voorrangsweg over gaat u bij wkp 47 R (44/Heerenstraat).

(Links passeert u (huinrs 3-4) twee monumentale geschakelde voormalige dienstwoningen van de Nederlandse Spoorwegen)

Na 150 m komt u rechts weer bij het koffiehuis, de sponsor van de wandeling, waar u binnen of op het terras nog iets kunt drinken of eten o.a. een heerlijk broodje gezond of een lekker tosti.